

CURIERU ROMANU

Pretul prenumeratiei pentru Curierul Român împreună cu Buletinul Oficial este de doi galbeni pe an; iar in parte unul câte un galben.

Abonarea se face in Bucuresci, la

Gazeta

POLITICA, COMMERCIALA

SI Litterară.

Redactie si la D. Iosifu Romanov; judece la CC. Cărmuiri si la DD. Profesori.

Această fôie eae de doê ori pe septemână, Martea si Sâmbăta, iar Buletinul de patru ori.

ANUL XVIII. N°. 81.

BUCURESCI.

MARȚI, 22 OKTOMBRIE 1846.

BUCURESCI.

D. Nikolae Apolloni, ajutorat de iubita D-salle mumă, ne fondă un Pensionat de fete, unik in țara noastră, intru ceea ce se atinge de solida lui organizație și repedele progrese ce fac intrinsul junele noastre române. Acum ne fondează și un altul de băieți, cu drepturile Kolegiului nostru: lucru ce ne dovedește atât speranța și încrederea On. Eforii a instrucției cât și patrioticele D-salle simtimente pentru care felicităm pe D. Apolloni fiind siguri că părinții Români, știind să prețuască acest institut, se vor întrecce a încredința in tr'insul educația copiilor D-lor, și D. Apolloni cunoșcând sakra însărcinare ce'și luă, se va sili să puie pe junii, a căroră educație i se va încredința, pe adevăratul drum de civilizație spre a se formă odată oamenii, necesarii unei societăți adevărat Krestine.

Spre a cunoaște și cititorii noștri bazele pe care se fondă acest institut, le alăturăm pe lângă numărul acesta și Prospektul lui, și cu numerii viitori le vom împărtăși și p'al cellui de fete.

MAREA-BRITANIE.

Nuvelele priimite la Dublin asupra stării lucrurilor din Irlandia spun că urmează a fi tot foarte urite. Mulțimi de scene de turburare se reproduk in celle mai multe lokalități, pe unde pînă acum autoritățile putuseră țineă in liniște gloatele. La Kastle-Konnell, a urmat o izbire sângerată între trupe și popor. În alte lokuri, poporul a mers rînk pînă a punne și fok la kasarmele soldaților. Pretutindenea poporul p'zește foarte bine, ka nu kumvă approvisioanele să se transporte pe aiurea. Însuși femeile și fetele veghează noaptea ka să poată da de știre când s'ar face vr'o încerkare d'a se rădikă din produse pe furis, și ka-re îndată sunt prinse și luate de popor.

În Gazeta de Transilvania citim următorul artikol, împrumutat dela Jur. Univ:

Abia sînt câteva săptămîni de când vestia foile germane aflarea unui nou praf de pușcă in Elveția.

Acesta însă nu este praf, ci un fel de bumbak ku care astăzi se fak çekări in toate părțile, dar mai ales in Englitera, unde se află și inventorul lui, profesorul Senbain dela Basel, care in zilele acestora făcu experimentul său înainte unora bărbați trimiși in adins de către kompania Ostindik, și altor oameni învțați din toate părțile. Çekarea reeși ku un rezultat foarte bun. Mai întiu se slobozi un glonț de plumb mînat de 54 1/2 grane de praf de pușcă, care din o hotărîtă distanță treku prin șapte skînduri câte de un țol in grosime. După aceea se rîmplu aceeași armă numai ku 40 grane de bumbak de aceea-ta și din aceeași distanță treku plumbul prin 8 skînduri. E de însemnat, că această mărț de pușcă nu este supusă la nici un feliu de strîkchiune din afară; ea se poate ținea in apă mai multe zile, și după ce se usucă, mărț are tot aceeași putere, un lucru care ku praful de pușcă nu se poate çerka. Dar ce e mai frumos, că după ce se arțară in Germania doi aflători de odată, karii se și împoigră între sine, ka să nu se çerte unul ku altul, ci să împoigrăsk premiul in doaz care'l vor çerța, după kum o și făcură, apoi iată, că tot pe acea vreme ese și un franțezu in Paris la mîidan și zice, că el este inventorul acestui bumbak; franțezul este un ingineriu mehanik, anume D. Morel, care după ce își arată inventul seu la akademie, apoi priimi și patent, in kareea se zice, că el este aflătorul acestui nou praf de pușcă. E ku putință, ka o idee așa mărță, să fie poknit deo-dată la atîta bărbați prin kap și ink în lokuri deosebite, kum este Basel in Elveția, și Braunsveigul in Germania și tot odată Parisul in Franța?

FRANCIA.

După o korrespondință a jurnalului Morning-Chronicle ku o dată prea proaspătă, guvernul frank ar fi trimis niște kurieri la St-Petersburg, la Berlin și la Viena, purtători de notifiția insurtoarei prințului de Montpensier ku infanta. Se zice că D. Guizot s'ar fi pus toate silințele spre a face să înțellegă puterile Nordului că kăștoria aceasta nu va skimbă intru

nimik poziția Franței către Spania. Se pare, se mai zice, că curții Franței îi e teamă mult nu numai și aceste puteri să urmeze exemplul Englezei, și să protesteze în contra acestei alianțe; de aceea s'a și pus la lucru diplomația franceză spre a întâmpina o astfel de gravă kontrarietate. D. markisul de Dalmatie, ministrul Franței la Berlin și care se află cu voie la Paris, a și priimit ordinul de a se întoarce cât mai îngrab la postul său. Tot-odată curtea Franței își pune toate silințele spre a dobîndi dela curtea Bertinului recunoașterea reginei Isabellei II, ceea ce va fi un mare triumf pentru D. Guizot.

S V I T E R A.

Genova. O scrisoare scrisă dela Genova din 8 alle kurgătoarei k. n. spune că la 11 ore dimineața o mulțime mare de oameni din klasa de jos din kvartarul St-Gervais preumblă, în sgomotul tobelor, ulițele cetății împărțind proclamații.

Tot la 8, konsiliul Statului a făcut cunoscut cetății că el s'a retras, că a dat drumul tuturilor milițiilor, că încredințează puterea sa în mâinele konsiliului municipal, și că konsiliul cel mare se va aduna adoa-ză. Konsiliul municipal îndată a publicat o amnistie generală pentru toate partiturile și numitul kap al noiei gvardii civice majorul Bordier, care a kommandat trupele kvartarului St-Gervais.

— O foaie berneseză publică următorul biletin suplementar.

Libertatea poporului a triumfat pe deplin la Genova; puterea infernală care lucrăză în umbră este de tot desființată; jugul rușinos al reakționarilor și al bogaților aristokrației este zdrobit; vulturile care akoperea grozava noapte a funestului viitor ce iesuții preparau pentru poporul genovez și pentru toată patria sunt sfișiate și rupte; s'împărțim dar sus steagul konfederăției, s'îl înkungiurăm cu trofeele viktoriei și s'îm scriem pe dînsul cu littere de aur această frumoasă reskoală: Poporul genovez este liber... Moarte trădătorilor! Eaka al treilea guvern ce iesuții au resturnat indirekt: guvernul de Vald, de Bern și de Genova. C'el-le-lalte vor cădea asemenea. Nimik nu se poate împotrivi puterii poporului care este hotărît a nu mai suferi nici un jug. Vai de aceia kari sunt mândri numai de așerea lor și kari nu înțeleg prezicherile veakului... Inkuragiazte brave popor al Sviterei, rupe legăturile în care vor să te ține minciunea și impostura! Skoală-te, sdrobeșteți pretutindenea lanțurile; skoală-te, zioa renvierii a sosit. Voi lokuitori ai Balului, ai Neuşatelului, ai Friburgului, ai Valaisului ai Lucernei, askultați, kokosul a kântat de trei ori.

— Dela Nion se scrie la Nuoă gazetă de Zurich:

Scrierile okasionate la Genova de artilerie se prețuesk la 1, milion de franți. D. Favre de Sellon, kăpitân de artilerie, a murit de vulnele salle. Kolonelul Chateauxieux a trebuit să suffere o tăiere de membri. Acellaș korrespondent dela Nion face mari laudă poporului Genovez, care nu s'a dat la nici o faptă de resbunare.

S P A N I A.

La 6 Oktomvrie k. n. pe la 3 ore după amiază, prințul de Montpensier a intrat în Madrid cu cea mai mare pompă.

— Kununiile reginei cu infantul don Franțisko, și a infantei cu A. S. R. ducele de Montpensier s'a celebrat la 10 Oktomvrie k. n. la 10 ore și jumătate seara.

— La 6, se zice că s'ar fi arestat un ofițier care se află în kallea prinților franți, asupra cărui s'au găsit două pistoale. Se assigurră că el ar fi deklarât că skopul său eră de a ommorî pe duka de Montpensier.

— Unii zik că s'ar fi prins încă un individ armat de două pistoale și care s'ar fi introdus în palatul reginei cu skop de a tragge asupra prințului de Montpensier.

— Prinții franți vor pleka din Madrid la 20 sau la 21 a lunii kurgătoare k. n.

K A U S A R O M Ț N Ț.

(Urmare și sfârșit.) *)

3) Furatul, setea de sânge. Dacă aceste însușiri lear avea careva din națiile patriei noastre cu deosebire astfelu, încât să'si fack din ele un felu de profesie (meșteșug), cu care apoi să trăiască după plăk în patrie, atunci tokma de ar fi însa'si nația mea, eu a'si fi cel dintău, care a'si propune ca una că aceea să se șteargă prin fok și prin sabie. Dar de vreme ce aceasta nu se întâmplă; de vreme ce însușirile acestea numai în acea măsură se pot da romănului, în care și maghiarului și sasului, nu pot kuprinde cu mintea, pentru ce voiesk oamenii în tot kipul a înfrumuseța numai pe sermanii romăni cu aceste predikate frumoase: popor aplekat spre furat, aplekat spre vârsare de sânge! Kumcă romăni sunt mai nekultivați, prin urmare mai puțin stăpini peste simțirile lor; kumcă numărul lor é cu mult mai prekumpnitoriu de cât toate celelalte nații, prin urmare numitele crime între ei sunt mai dese: kumcă între ei populația é mai deasă, iar râmăntul și mijloacele viieții mai puțin, prin urmare okasia spre căertă prekum și în prinsori

*) Beză N° 74, 76, 77, 78, 79 și 80.

numărul prinșilor ku mult mai mare decât al maghiarilor sau al sasilor etc. etc., toate acestea sânt adevărate; dar kumkă ei peste tot ar avea în inima lor mai multă aplecare spre acele fărdelegi, kumkă în ei s'ar afla mai multă materie spre rău decât în orîi care popor pe pământ, aceasta o negu pe moarte. Si kumkă aceste făr-de-legi între ei se întimplă mai des decât între alții, aceasta o însușesk numai desimeii împorogării și unui grad mai nalt de sârchie, ku un kuvânt numai ațelor triste împregiurări, despre care foarte bine skrie un renumit publicist maghiar, kumkă între ei a nu fura, a nu se apleka spre rău, e o faptă mare În ței țe trăiesk în imbuibări, dukând o viață delikată, și nu știu țe va sâr zikă a flămânzi și a muri de foame, nu vor înțelege asemenea vorbiri. Dar bine é, fie după kredința lor. Eu kuget astfelu, pentră kă așa am aflat din esperiință. Sânt astfelu konvins despre români, pentră kă am kreskut între ei. Si konvingerea în grația nimăruî nu'mio voiu skimba niçi mio voiu askunde. Țe se atinge de țecalaltă învinuire kă sânt ucigători (lotrii, hoți): vâ rog domnilor s'ă mi spu-neți; kum poate fi skumpă viața altora înaintea ațeluia, care pe a sa proprie și o urește, kăruia a sa însuși îi este spre greutate? Kum sâr krute un astfelu de om persoana altuia, kând unii persoana lui o prețuiesk mai puțin decât o pipă de țăbak; skurt: kum poate țineva aștepta, kă acela sâr însușiaskă un felu de preț vieții, care în viață nimik n'are skump, nimik prețios, nimik de care sâr se teamă? Dați mai întăiu voi ținstire și prețuire vieții serimanului și apoi țereți kă și el sâr vâ krute viața voastră și a deapropelui sâr.

4) Lingușirea, prefățerea, viklenia. Natura oamenskă arată peste tot lokul și nu numai la români, în tot minutul și în toate împregiurările vieții nește trăsuri triste; pricina kă aceste în patria noastră totuși la români se vâd mai dese, zăce în ațea supunere, în ațea stare skălciată, în ațea soarte apusă în care se află ațest' popor din veakuri pe lăngă patria noastră. Eu din parte'mi aș dori, kă deregătorii noștrii români sâr fie mai îndrășneți, mai stățtori de sine, mai simțtori de ținstea sa de o parte, iar de alta mai deskșiși, mai sințeri, ku un kuvânt kând sâr dea semne de mai multă bîrbăție și sâr fie mai puțin servilii; kăci dela ei își iau mai marii măsura askultării, inkînțiuinea lor pînă la pământ apoi o poftesk și dela maghiarul țel de sine stățtoriu, și lărdarea lor de sine o propun spre urmare și ațelora, karii prețuiesk mai mult ținstea proprie decât grația orîi kărui domn mare, kăști-gată prin supunere servilă. Ku toate acestea eu trăsurile ațeste le kaut în poziția lor țea miserabilă, și izvorul smintelor sus pomenite nu sokotesk al afla în strikățiuinea firei lor, ți mai virtos în ațea postpune-

re, în ațea stare lipsită de drepturi, în ațele repor-turi de servi, la care ei pînă akum față ku țeilalți țetățeni ai patriei, față ku kapul deregătorilor țelor mai nalti, față ku konsoții sâr amploați, au fost kon-demnați. Favorul legii neintinzinduse pînă akum și asupra lor, sau foarte puțin, au fost siliți a kădea la grația țelor mai mari oareș kum din porunka lipsei, kă la surogatul țel mai potrivit, a kăuta prin grație, prin patronaturi și prin kăi neținstitoare ațea, țe în altfelu de împregiurări mai fericițe ar fi putut poști și kăști-ga singur prin istețimea sa. *) Starea servilă neapărat trebuie sâr produkă și duh servil. Omulu de o stare supusă, și țermurită i se askrie drept vir-tute de kumva nu se ingiosește. Skăderile unui om care se află în o stare apusă, inbrățit în sârchie, sânt mai ușor a se desvinovăți de kăt ale unuia, care trăiește în stare legiuită, în stare fericiță.

5) Nevrețea, nekoățerea politikă, bi-gotismul. Eu de kând sânt n'am vâzut oameni și p' popor, care kând au pârșit în soțietate sâr fie fost ma-turi kum este fruktul în natură. Niçi am auzit, kum-kă țineva poate invăța a nota, făr kă sâr între în ară. Apoi kredință deșartă affi la toate popoarele. Însă n'aș fi krezut, kă pentră aceasta sâr se poată un popor împedeka pentră totdeauna dela kăști-garea drepturilor. Ți de inprotivă kred, kumkă tokma a-țeste împregiurări țeru, kă sâr se imbrave în drep-turi, ațeste pun îndatorire strânsă asupra unui stat, kă sâr deskidă toate ațele isvoare, din care asupra poporului se revarsă lumina, kă așa sâr se fakă des-toinik de a ști trăi orîi și ku țe drepturi. Foarte fru-mos zice undeva Koșut, kumkă numai libertatea pre-gătește pe un popor spre libertate. Iar kăt pentră nevrețea, fie'mi iertat a respunde ku frumoasele kuvinte a le b. Veșeleni: «Nekultivarea poate pricinui — zice el — kă sâr nu se fakă imbunțățire și kă a-țea sâr se împedech; dar kumkă imbunțățirea — de kumva se poate duce în depăniire — sâr fie prea timpur-ie din pricină, kă mulți inkă nu sânt destul de kul-tivați, aceasta atăta va sâr zikă, kă a întări, kumkă kățruia nu trebuie doțorie, din pricină kă inkă nu é destul de sârștos.»

6) Vor trăi în deșert (abuză) ku drep-turile lor. Ațeastă opinere nu o pot re'nfrenta mai bine decât ku kuvintele lui Siler:

«Sâr tremuri de sklavul țe lanțul își frânge,
De omul țel liber nu, nu, niçi odărl.»

7) Înstrăinare de kătră ungurime.

(Autorul deduch ațest pânt foarte pe larg; noi îl kontragem așa:)

*) Aceasta nu o pricerem; legea arăbă pe deregătorii publici români kăți sânt, tokma kă și pe ței maghiari, sasi, ș, a.; dar dak legea se kalkă ține e de vină??
Red. Gaz. de Traus.

Dacă această împotrivire ar avea temeiul tare, aş lăra da kondeiu, n'aş mai scrie nimic, miş retrace tot ce am zis. Dar eu ştiu din experienţă de mai mulţi ani, că învinovăţirea aceasta încă n'are nici un temei. Ce é drept, românii între sine vorbesk mai bukuroşi româneşte, iar între săsime şi nemţeşte, românii pornir şi gazete româneşti *), în familie, în biserică şi chiar în şkoalele elementare işi ţin limba lor naţională; peste acestea unii partikulari skarp către un kuvânt vâditoriu de instrăinare către ungurime **); dar toate acestea încă nu sânt de ajuns ca să putem osândi pe român de duşmanos. Este un bold prea fresk, pînă la un punct suferit şi în politikă, ca pre-kum carba, floarea, arborul şi vita nekuvântătoare, aşă şi omul cu atât mai virtos ca fiind înţelegătoare să se silaskă aşi prăstra soiul său. Este osteneală ku totul deşert, ba é totdeodată şi prăkat greu a vrea să orbeşti o naţie întreagă. Deci prekut imi é milă de achem, karii nu ştiu ce pîdejdi deşerte hrănesk pentru românii, aşă'mi é ruşine de acei maghiari, karii kred, că românii ar simţi nu ştiu ce aplecare puternică spre maghiari, încă să fie gata a se lăra da ku totul de a lor românitate şi a se prefăce în atîji Arpaşi şi Keolcei. Să nu ne amăgim ku asemenea pîdejde skălciată. Tot ce pot maghiarii aştepta dela românii mai înţelepţi este, ca ei în Ungaria şi în Transilvania să nu ceară «naţionalitate luată în înţeles,» kareă nu li se poate da din privinţe politice, mai virtos după ce vedem ce prăşte patria ku sasii (în Transilvania) şi ku kroajii. Maghiarii vreau, că limba legilor, a administraţiei să fie numai una. Unde sânt privilegiuri (kum e la sasii) akolo nu é libertate. Transilvania nu este stat konfederat ka Nordamerika ***). Înkinese în biserică cine în kare limbă vre. În familie vorbaskă kum îi place. Trebile partikulare savyrşaskăle kum îi vine. Scrie şi citiaskă gazete, kultiyeshi limba maternă după prof-ta sa fikare. Limba statului să fie una. — De aci inkolo anume în privinţa românilor să nu uităm, că ei mai o mie de ani fuseră soji kredinchoşi ai maghiarilor în kâmpul sîngelui. De doş trei sute ani poartă sarcinile patriei mai numai singuri pe lîngă toată savyrşia. Ce să zicem de atîji generali renumiţi, bărbaţi de stat mintoşi, patrioţi kredinchoşi eşind din sinul românilor, karii ar putea fi spre fala ori kărei naţii? Să însirăm ku numele şi pe acei bărbaţi romani, karii se află şi astăzi în posturi frumoase

civile şi ostreşti din patrie *)? Să trecem dela acestea. . . .

Însfârşit auktorul se adresează către un român prietin al său zikând:

Skrîind acestea imi aduk aminte de un român prietin al meu. În aceste minute te aflî depărtat dela mine bune prietine! dar în duh te am aproape, sau mai bine, eu te port pururea în inima mea. Fie această klipă sfînică pentru mine şi pentru tine prin sfînta idee a patriei, şi reportul kare ne legă şi prînkă akum în numele cel sfînt al patriei, al dreptului şi al libertăţii să se prefacă în prietinie večnikă. Osteneşte tu între naţionalii tăi în interesul nostru, kum voiu osteni şi eu în al nostru pînă voiu fi în viaţă etc. etc.

(Subskris SĂCOLI.)

Românii de dincoacă de Karpaţi, mai citiţi artikolul acesta: nu de surda s'a reproduş aci.

Î N Ţ I I N Ţ Ţ R I.

Moşia Putineiu din sud Teleorman a Luminăţii Salle Doamni Luksandra Suttu, ce să alkătuieşte de 2580, şi mai bine stînjini masă, iar în lungime dela şapte mii pînă la opt mii stînjini; moşia kâmp, un ceas şi jumătate departe de Dunăre, avînd pe dînsa 130 şi mai bine kăkaşi, ku în destule arături, livezi şi alte înbunătăţiri, pre-kum şi puţine pîdure, trekând printreasa şi apa Kălmăşului. Este de vînzare ohavnică, ori în toptan, s'au în stînjini. Cine va fi muşteriu de-ao kumpră, să se arate la D. marele Logofăt Kostandin Grigore Suttu, ce şade peste drum de mîncăstirea Kolţi, în tot-d'aua de dimineată dela 8 ceasuri europieneşti pînă la 10, şi după prînz dela 4 ceasuri pînă la 6, ca să se învolaskă pentru preţul ei.

Pîdurea cea mare după moşia Dărmăneştii din sud Prahova, kare are pe dînsa tot felul de lemne de kerestea şi de stînjini de fok, s'au hotărît a se vinde ku mezat înainte D. marelui Logof. Kostandin Grigore Suttu. Fiind cea vîntău strigare la 20 alle următorului Oktomvrie, cea de al doi-lea la 36, şi cea de al trei-lea la 31 alle aţeasă lună, kare se va savyrşi în kurtea metohului Sf. Episkopii Rîmniku dupe podu Mogoşoaie. Cine va fi muşteriu să se arate la aceste zile, kând atunçi să vor arăta kondiţiile şi anî tneri aţeştii pîdurii.

*) Istoria numeşte între alţi români mari mai virtos: pe Huniazii, pe primatele Nikolae Ola din familia printilor munteni, Pongraţ de Dengeleg, Petru Petrovič, Mailat, Ugrinus ş. a. ş. a. Biruinţa din kâmpul pînii asupra turcilor o kăştigară mai mult români. Pînă şi Ioan Zapolia kiemă în tabăra sa deosebi pe români.

Red. G. de Trans.

*) Ku ştirea şi ku voia monarhului Domnul meu, nu numai aci, dar şi la Blaj au voie a încere kînd vor vrea.

Red. Gaz. de Trans.

**) Aşă skarp prigoniţi ori şi unde. R. G. de T.

***) Din kontră săsimea întreagă deklară într'un glas, că Transilvania é tokma stat de konfederatie.

Red. Gaz. de Trans.